במדבר טו °וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה" שם וכתיב °והנפש אשר תעשה ביד רמה" *הוקשו כולם לע"ז *מה להלן דבר שחייבים על זדונו כרת ושגגתו חטאת אף כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת. ואלא מונבז שגגה במאי? כגון ששגג בקרבן, ורבנן שגגת קרבן לא שמה שגגה, ורבנן שגגה במאי? רבי יוחנן אמר כיון ששגג בכרת אף על פי שהזיד בלאו וריש לקיש אמר עד שישגוג בלאו וכרת, אמר רבא מאי טעמא דרשב"ל? אמר קרא °אשר לא ויקרא ד תעשינה (בשגגה) ואשם" עד שישגוג בלאו וכרת שבה, ורבי יוחנן האי קרא דרשב"ל מאי עביד ליה? מיבעי ליה *לכדתניא °מעם שם הארץ" פרט למומר, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי שמעון "אשר לא תעשינה (בשגגה) ואשם" *השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו, לא שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו. תנן *אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה *מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, היכי משכחת לה - בזדון שבת ושגגת מלאכות. בשלמא לרבי יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה כגון דידע לה לשבת בלאו, אלא לר"ש ב"ל דאמר עד שישגוג בלאו ובכרת דידע ליה לשבת במאי? *דידעה *) בתחומין *ואליבא דר"ע, מאן תנא להא דתנו רבנן שגג בזה ובזה - זהו שוגג האמור בתורה, הזיד בזה ובזה - זו היא מזיד האמור בתורה, שגג בשבת והזיד במלאכות או ששגג במלאכות והזיד בשבת או שאמר "יודע אני שמלאכה זו אסורה אבל איני יודע שחייבין עליה קרבן או לא - חייב. כמאן? כמונבז. אמר אביי הכל מודים בשבועת ביטוי שאין חייבין עליה קרבן עד שישגוג בלאו שבה, הכל מודים מאן? ר' יוחנן, פשיטא כי קא"ר יוחנן היכא דאיכא כרת אבל הכא דליכא כרת לא? סד"א *הואיל וחייב קרבן חידוש הוא דבכל התורה כולה לא אשכחן לאו דמייתי עליה קרבן והכא מייתי, כי שגג בקרבן נמי ליחייב, קמ"ל

*) [לקמן ע: עגי' קנג: סנהדרין סו:]

רש"י

וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה. וילפינן בהוריות (דף ח.) ע"ז שהיא שקולה ככל המצות וכתיב תורה אחת כל התורה במשמע: **הוקשו.** קרבנות של שגגות של כל עבירות לשל ע"ז מה ע"ז קרבן שלה אינו בא אלא על עבירה גמורה שחייב על זדונו כרת דסמיך ליה והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה: **אף כל התורה.** אין מביאין חטאת אלא על דבר שזדונו כרת: **ואלא מונבז.** דאמר לעיל דמי שהיתה לו ידיעה בשעת מעשה חייב חטאת: **דשגג במאי.** הא גבי חטאת שגגה כתיב: **דשגג בקרבן.** דיודע שחייב על זדונו כרת אבל אינו יודע שחייב עליה חטאת: **לא שמה שגגה.** עד ששגג בעבירה עצמה: **ורבנן.** דבעו שגגה בעבירה עצמה שגגה במאי קאמרי שגגה (א)בכולה מילתא בלאו וכרת או (ב)בכרת לחודיה: **כיון ששגג בכרת אע"ג שהזיד בלאו.** שאין הקרבן על הכרת הוא בא כדאמרן לעושה בשגגה וסמיך ליה והנפש אשר תעשה וגו': **לא תעשינה.** הייט לאו: **מנינא למה לי.** ליתני אבות מלאכות הזורע והחורש כו' למה לי למיתנא ארבעים חסר אחת ליתנינהו ואנן ידעינן דמ' חסר אחת איכא: **שאם עשאן כולן כו'.** וסימנא בעלמא אשמעינן לידע כמה חטאות חייב על חילול שבת אחת: **היכי משכחת לה.** דמיחייב, ע"כ לא משכחת לה אלא בזדון שבת דיודע שהוא שבת ושגגת מלאכות דאינו יודע שהמלאכות הללו אסורות דאי בזדון מלאכות ושגגת שבת דיודע שהן אסורות בשבת אבל שכח שהיום שבת הא תנן דאינו חייב אלא אחת לכל שבת, וזדון שבת לא הוי אא"כ יודע אחת מהלכותיה דאי לא ידע בחדא מינייהו אין שבת חלוק לו משאר ימים וזה ששגג בכולן אין כאן זדון שבת: **בשלמא לר' יוחנן.** דאמר שגגת כרת שמה שגגה: **משכחת לה.** זדון שבת בלאוין ושגגת מלאכות בכריתות דיודע לה לשבת שהוזהר על הלאוין או של כולן או של אחת מהן: **דידע לה לשבת במאי.** הלא בכולן שגג כסבור שכל ל"ט מלאכות מותרות: **בתחומין.** דאין בקרבן: **ואליבא דר' עקיבא.** דאמר במסכת סוטה (א) תחומין דאורייתא ניכהו דתנן בו ביום דרש רבי עקיבא ומודדים מחוץ לעיר כו': **וזהו שוגג האמור בתורה.** כלומר היכא דשגג בשבת ובמלאכות אין כאן לא דין ולא דיין לקנתר ואין לך שוגג כזה: **הזיד בזה ובזה.** אין לך מזיד כזה: **שגג באחת מהן.** אף זה שוגג וחייבים עליה קרבן: **שבועת ביטוי.** שאוכל ולא אוכל שאכלתי ולא אכלתי חייב עליה קרבן וכתיב ביה ונעלם דהייט שוגג הכל מודים בשוגג שלה דאם נשבע שלא אוכל ואכל אינו חייב אלא אם כן שכח שבועתו כשאכל דהשתא שגג בלאו שבה: **הכל מודים מאן רבי יוחנן.** כלומר על כרחין אביי לאו אפלוגתא דמונבז ורבנן קאי דלישמעינן דמודה מונבז בהא (דהא) *שגגת קרבן לא הויא שגגה דמהיכא תיתי והא ק"ו היא השתא בכל התורה כולה דליכא חידוש בקרבן דידהו אמר מונבז דמיחייב בשגגת קרבן הכא דחידוש הוא דאין בה כרת ומביא קרבן עליה לא כ"ש אלא לרבנן קאמר ואפלוגתא דר"י ור"ל קאי ומאן הכל מודים ר"י דאף על גב דבעלמא קאמר אף על פי שהזיד בלאו הכא בעינן שישגוג בלאו: **פשיטא.** כיון דאליבא דרבנן איפליג דאמרי שגגת קרבן לאו שגגה היא אי בלאו שלא הזיד במאי שגג דע"כ לא קאמר ר"י בעלמא אלא במקום כרת דשגג בכרת: **סלקא דעתך אמינא.** בשבועת ביטוי נמי קאי רבי יוחנן במילתיה דאף על פי שהזיד בלאו ודקשיא לך במאי שגג, שגג בקרבן דהואיל וחידוש מודו ביה רבנן: קמ"ל

תוספות

מה ע"ז שחייבים על זדונו כרת. וא"ת מ"מ הקישא דשוגג למזיד למה לי דאפילו לא הוי כתיב התם קרא דוהנפש אשר תעשה ביד רמה ילפינן שפיר מע"ז שחייב על זדונו כרת ס' וי"ל דלית לן לאקושה לע"ז אלא במאי דכתיב בההיא פרשה כדמשמע מתוך פירוש הקונטרס ולהכי אצטריך לאתויי הכא והנפש אשר תעשה תדע דהא לא ילפינן מע"ז דניבעי על זדונו סקילה כע"ז משום דלא כתיב סקילה בההיא פרשה אלא כרת והא דממעטינן בריש פרק בתרא דמכות (דף יג:) פסח ומילה מקרבן אע"פ שיש בהן כרת משום דמה ע"ז דאמר רחמנא לא תעביד והני קום עשה ניכהו הייט נמי משום דכתיב והנפש אשר תעשה ביד רמה *דמשמע מה שאיתי שלא לעשות וא"ת רבנן דהכא ר' עקיבא ור' עקיבא אית ליה בפ"ק דכריתות (דף ז:) דהאי קרא דמגדף במברך את השם כתיב וי"ל דליסגא דנקט הכא אוקשה כל התורה כולה לע"ז נקט אליבא דרבנן דרבי עקיבא אבל לר"ע אית לן למימר דאוקשה כל התורה כולה למברך את השם וא"ת ולמונבז האי דרשא דר' יהושע בן לוי מנא ליה ואומר ר"י דנפקא ליה כדדריש רבי בפ"ק דיבמות (דף ט.) ובפ"ב דהוריות (דף ח.) נאמר כאן ועדעה החטאת אשר חטא עליה ונאמ' ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה: **אלא** למונבז שגגה במאי. לא מצי למימר ששגג בלאו והזיד בקרבן דאין סברא לחייב בהזיד בקרבן דלא שב מידיעתו הוא וליכא נמי למימר שגג בלאו וקרבן דסברא הוא דכיון דמקיש למזיד אפי' מזיד בכל דבר ושוגג רק בדבר אחד דהייט בקרבן יש לנו לחייבו(א) ומיהו היכא דליכא סקילה בעינן שיהא שוגג גם בסקילה דאי הוה מזיד בסקילה אין לחייבו בקרבן דכיון דאינו שב מסקילה פשיטא שאפילו היה יודע שחייב גם קרבן שלא היה שב ולא שב מידיעתו הוא ולא"ג דבהזיד בכרת חשיב ליה שב מידיעתו לקרבן הייט משום דכרת אפשר בתשובה וקרבן לא אפשר בתשובה ועוד דגבי כרת שייך שפיר למימר אם היה יודע שחייב כרת עם הקרבן היה שב: **כגון** ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו. וטעמא דר' יוחנן משום דלא כתיב לאו בהיקשא דר' יהושע ולא כתיב אלא כרת בההיא ענינא ולהכי בעי מ"מ דריש לקיש ולא בעי מ"מ דר' יוחנן ול"ל דרבי יוחנן מיירי אליבא דרבנן דאית להו היקשא דרבי יהושע בן לוי *אבל לרבי דנפקא ליה מג"ש דעליה מודה רבי יוחנן דבעי עד שישגוג בלאו וכרת דהא כתיב לאו בההוא קרא ואשה אל אחותה לא תקח וגו': **אמר** קרא אשר לא תעשינה בשגגה. קשה לר"י מנא ליה לריש לקיש דרבנן דרשי הכי ובעו שגגת לאו וליכא למימר דמשמע ליה למדרש קרא הכי דהא ע"כ סבירא ליה דאין סברא לדרוש כן דהא איהו סבר כמונבז כדאמר לעיל ומונבז לא בעי שגגת לאו אלא שגגת קרבן גרידא דבהדיא תניא לקמן או שאמר יודע אני שמלאכה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבים עליה קרבן אם לאו חייב ולא קאמר קרבן ומלקות אם לאו: **דידע** לה בתחומין(ג). לא מצי למימר דידע לה בלאוי דבההוא נמי חייב חטאת כדפירשתי בפרק קמא (דף ו: בד"ה הא קמ"ל) תימה לר"י דאמאי לא קאמר דידע לה לשבת בעשה דכתיב וביום השביעי תשבות וגו' (שמות כג) וכתיב נמי ושמרתם את השבת (שם לא): **עד** שישגוג בלאו שבה. כגון נשבע שלא יאכל ואכל ובשעת אכילה שכח איסור שבועה וקרינן ביה האדם דבשעת שבועה שנשבע היה יודע היטב איסור שבועה אלא שבשעת אכילה היה סבור דמותר לעבור על שבועתו ורש"י פירש דבשעת אכילה שכח שנשבע ואין נראה דאין זה קרוי שגג בלאו שבה במה שאינו זוכר שנשבע:

הא

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"א מהלכות שגגות הלכה ג:

ו ב ג מיי' פ"ב מהלכות שגגות הלכה ג סמג עשין רג:

ז ד מיי' שם ופ"ו ה"ב:

רבינו חננאל

שהיא מעשה שבת וידע שהעושה מלאכה חייב עליה לאו וכרת וכי לא שגג אלא בקרבן בלבד וסבר כל כי האי גוונא הוא דחייב חטאת וולתי כן פטור. ודתניא אמר אני יודע שמלאכה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבין עליה קרבן אם לאו חייב דאוקימנא כמונבז. בהאי סברא בתרא דמונבז רבי יוחנן ור"ל לא סבירא להו כוותיה. וקא מפרש ר' יוחנן כטעמא דרבנן כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו חייב חטאת. ור"ל אמר אינו חייב חטאת עד שישגוג בלאו וכרת ומותיבנן על ר"ל הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן אם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ואוקימנא בזדון שבת ושגגת מלאכות בשלמא לר' יוחנן כגון שהזיד בלאו פי' ידע שהיא היום שבת וידע שהעושה מלאכה (חייב כרת) [עובר בלאו] אמרי' כיון ששגג [בכרת] אף על פי שהזיד בלאו שגגה היא וחייב חטאת אלא לריש לקיש דאמר עד שישגוג בלאו וכרת זדון שבת היכי משכחת ליה ומשני כגון דידע לשבת בתחומין אמרת אין השבת אסור אלא בתחומין כדכתיב אל יצא איש ממקומו וגו' וכרבי עקיבא דסבר תחומין דאורייתא כדמפרש בסוטה פ' ה' ואף על גב דדחי התם ואמרינן (עירובין ס:*) לית דחש להא דרבי עקיבא: **אמר** אביי הכל מודים בשבועת ביטוי שאין חייבין עליה קרבן עד שישגוג בלאו שבה. מאן הכל מודים רבי יוחנן דסבר עד שישגוג בכרת והאי כיון דלית בה כרת בעי שגגה בלאו ואמרינן פשיטא מהו דתימא הואיל וחדוש הוא דלא אשכחן בכל התורה לאו שאין בה כרת שמייתי קרבן והבא בשבועת ביטוי מייתי קרבן אע"פ שאין בה כרת הוה אמינא כי שגג בקרבן (נמי) בלבד [נמי] מחייב קמ"ל דלא מחייב רבי יוחנן עד שישגוג בלאו שבה. קיי"ל דכל לאו שבתורה שחייבין עליו מלקות בלבד ואין בו כרת אינו חייב עליו חטאת וכי אינו חייב חטאת אלא על דבר

*ע"ש דלא מיירי כלל מדין תחומין דאורייתא · אכן מ"מ יש ללמוד מהתם דגם כדין תחומין דאורייי' לא קיי"ל כר"ע ועיין תוס' שם ד"ה לית ודו"ק.

רב נסים גאון

מצוה שהיא בדברו של הקב"ה וצוה על ידי משה הוי אמור זו ע"ז: **דידע** להו בתחומים ואליבא דרבי עקיבא כמה דאמר ר' עקיבא בססכת סוטה בפ' כשם שהמים בודקין אותה (דף כז) בו ביום דרש רבי עקיבא ומדותם מחוץ לעיר וסקרא אחר אומר מקיר העיר וחוצה אלף אמה אי אפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים אמה ואי אפשר לומר אלפים שכבר נאמר אלף ולמה נאמר אלף ולמה נאמר אלפים אלא אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת ר' אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אלף אמה מגרש ואלפים שדות וכרמים ואמרו בגמרא במאי

מסורת הש"ס

[לקמן קנג: ע"ש]

יומא פ. הוריות ב, יא. ע"ש חולין ה:

שבועות כו: וש"נ

[לקמן עג: [עו:] [לעיל ו:]

לעיל ו: לקמן ע: עג: עו: כריתות ג:

[עי' תוספות חגיגה יז: ד"ה דכתיב ותוס' לעיל ו: ד"ה הא קמ"ל]

הואיל וחידוש הוא כצ"ל רש"ל

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואליבא דרבי עקיבא דאמר במסכת סוטה· נכתב בלבו דף כז ע"ב ודף ל ע"ב: נ"ל דשגגת רש"ל

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה ע"ז וכו' דמשמע מה שאיתי שלא לעשות · עיין בב"ק דף קה ע"ב תוס' ד"ה מאי לאו: שם ד"ה כגון ששגג וכו' אבל לרבי דנפקא ליה מגז"ש · עיין בחידושי הר"ן שבועות דף ה ע"א ובהר' הרמב"ן שם:

א) דהא ודאי ליכא למימר דשגג בכרת דא"כ היינו רבנן ועוד כיון דמקיש שוגג למזיד בכרת אית לן למימר דמכרת אית ליה ידיעה בשעת מעשה ועוד דשגגת לאו אפילו לרבנן לא חיישינן (תוספות ישנים):

ב) לא מצי למימר דידע ליה בלאו דממאמר למ"ד בפר' בתרא דאין בו חטאת דכיון דסבור דעצמו מותר בכל כמלאכות כ"ש שסבור שאינו מוזהר על בהמתו ולא מצי למימר דידע ליה בהבערה אליבא דרבי יוסי דהא קתני ליה במתניתין וליכא למימר דידע לה בתולדה דכיון דלא ידע אבות כ"ש תולדות וליכא למימר דידע לה בסקילה דאם כן לא שב מידיעתו הוא ואין סברא לומר כגון בטעה בשיעורין כגון דסבר דלא מיחייב אלא בהעביר ה' אמות ברשות הרבים או בתוספ ג' תפירות וכותב ב' אותיות דלא שכיח שיטכח ויאמר מדעתו שיעור שאינו (ת"י):

נושא

העובר בשוגג חייב חטאת- שגג במאי

מונבז - שגג בקרבן

רבנן

1. ר' יוחנן - שגג בכרת (אע"ג דהזיד בלאו)

2. ר"ל - שגג בכרת ובלאו

מגנה

ר' יוחנן/ריש לקיש

נושא//מגנה

◇ מימרת דאביי בענין שגגה (במה שגג):

I - בשבועת ביטוי - לחייב קרבן

II - בתרומה - לחייב חומש

ויקרא ד:כב

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם